

ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

10 – 11 класи

Навчальна програма курсу за вибором

Пояснювальна записка

Формування змісту географічної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах залишається актуальним питанням, що пов'язано з новими концептуальними засадами розвитку освіти України в сучасних умовах. Під впливом Міжнародної хартії географічної освіти у світі значно посилилася увага до географічної освіти, її змісту, ролі у формуванні світогляду та загальної культури особистості. Географічна картина світу є однією зі складових духовного становлення особистості, вона передбачає нові підходи, нові шляхи розвитку, удосконалення змісту та технологій побудови навчально-виховного процесу, методологічну переорієнтацію географічної освіти на особистість, що є передумовою активізації інтелектуального потенціалу нації, прогресу науки, піднесення сучасного рівня системи освіти. Саме тому, останнім часом зростає роль і значення географії України, як важливої складової географічної освіти, так як вона спрямовує учнів на вирішення цілої низки важливих питань, пов'язаних із розвитком інформаційного суспільства, дослідженням глобальних змін та регіональних тенденцій на території України, дослідженню геополітичного становища держави, природних, соціально-економічних умов і ресурсів різних областей країни.

Програму розроблено на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392) з урахуванням Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 р. № 462) та відповідно до положень «Концепції Нової української школи» (2016).

Вивчення географії України у 10-11 класах спрямоване на формування комплексної географічної картини своєї держави, на основі структурування знань про природні умови, демографічні процеси, явища та тенденції розвитку національного господарства України на регіональному рівні. Цей курс допомагає учневі усвідомити себе громадянином України, виховати повагу до українського народу, його культури, відчути себе справжнім патріотом своєї держави. Програма курсу розрахована на 105 годин (1,5 години на тиждень), з яких 9 годин становлять резерв часу. Важливим принципом побудови змісту курсу є інтеграція, що реалізується у поєднанні фізико- та суспільно-географічних складників. Зокрема, вивчення України здійснюється на основі глобально інтегрованого матеріалу 8- та 9-го класів

Для досягнення окресленої мети вивчення географії України у даному курсі за вибором спрямоване на вирішення таких завдань:

- реорганізувати в учнів знання та уявлення про Україну як цілісну країну, в якій відбуваються взаємопов'язані фізико- та суспільно-географічні процеси;
- узагальнити та структурувати вже сформовані теоретичні знання з фізичної та суспільної географії;

- продовжити розвиток практичних умінь та навичок самостійної роботи, що сприятимуть активній соціально-відповідальній поведінці учнів у географічному просторі країни.
- навчити виявляти та аналізувати фізико- та суспільно-географічні процеси та явища на регіональному і локальному рівнях;
- розвивати в учнів пізнавальний інтерес, інтелектуальні та творчі здібності, самостійну навчальну діяльність шляхом пошуку та опрацювання географічної і статистичної інформації з різних джерел.

Програмою передбачено виконання 17 дослідницько-тринувальних завдань, що спрямовані на реорганізацію та розвиток умінь та навичок роботи з різноманітними джерелами географічної інформації, виявлення фізико- та суспільно-географічних зв'язків на регіональному рівні в межах України, що сприятиме формуванню ціннісних орієнтацій, а також навчально-пізнавальної та соціально-професійної компетенцій.

Запропонований розподіл годин за розділами і темами у програмі курсу за вибором є орієнтовним, а резервну частину навчального часу учитель може використати на свій розсуд, враховуючи здібності та навчальні можливості здобувачів освітніх послуг (учнів / учениць) конкретного класу.

Кількість годин	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки здобувачів освіти (учнів / учениць)	Зміст навчального матеріалу	Змістові лінії
1	Вступ		
	Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати предмет та об'єкти вивчення курсу; наводити приклади зв'язків економічної та суспільної географії з іншими науками; діяльнісний компонент характеризувати та ефективно розподіляти методи досліджень фізичної та суспільної географії; розрізняти істотні ознаки понять «фізична географія» та «суспільна географія», «географічне середовище»; вміти користуватися джерелами географічної інформації; ціннісний компонент оцінювати значення знань з фізичної та суспільної географії для себе і суспільства.	Предмет вивчення географії України. Методи географічних досліджень. Джерела географічної інформації. Географічне середовище. Зв'язок географії з іншими науками.	Громадянська відповідальність Розуміє важливість знань з географії у розв'язанні актуальних проблем розвитку України.
40	ЧАСТИНА І. ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА РЕСУРСИ УКРАЇНА		
1	РОЗДІЛ І. УКРАЇНА – МОЯ БАТЬКІВЩИНА		

	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент наводити приклади географічних досліджень території України у минулому і тепер; діяльнісний компонент пояснювати особливості сучасних географічних досліджень. ціннісний компонент оцінювати значення діяльності українських вчених-географів для розвитку науки та господарства.</p>	<p>Перші географічні відомості про українські землі. Відомості про Україну в епоху середньовіччя та в нові часи. Українські вчені-дослідники у галузі суспільної та фізичної географії.</p>	<p>Громадянська відповідальність Розуміє територіальну приналежність українських земель у різні періоди розвитку державності українського народу.</p>
6	РОЗДІЛ II. ГЕОГРАФІЧНА КАРТА ТА РОБОТА З НЕЮ		
4	Тема 1. Географічна карта.		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати джерела географічної інформації, елементи карти; розпізнавати види карт за просторовим охопленням, масштабом, змістом і призначенням, способи зображення географічних об'єктів; діяльнісний компонент характеризувати методи і засоби отримання географічної інформації з загальногеографічних і тематичних карт; пояснювати відмінності між різними видами карт, картографічними проекціями; визначати об'єкти, напрямки, відстані, географічні координати за навчальними картами; користуватися навчальними картами й атласами, картографічними інтернет-джерелами; ціннісний компонент оцінювати значення джерел географічної інформації для життєдіяльності людини</p>	<p>Розвиток картографування території України. Класифікація карт. Навчальні карти та атласи. Національний атлас України. Карти та географічні інформаційні системи в Інтернеті. Карта як географічна інформаційна система (ГІС). Карта як джерело інформації. Легенда карти. Способи зображення географічних об'єктів та явищ на картах. Зображення висот та глибин на картах. Картографічні проекції. Види спотворень на географічних картах. Вибір картографічних проекцій. ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 1</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Розуміє важливість використання сучасних навігаційних систем для власної безпеки та безпеки інших. Підприємливість та фінансова грамотність Уміє отримувати та аналізувати інформацію щодо природних і соціальних явищ та процесів із широкого кола джерел географічної інформації</p>

		Ізолінії як особливий спосіб зображення географічної інформації.	
2	Тема 2. Топографічні карти.		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати елементи топографічної карти; читати топографічні карти, плани міст, схеми руху транспорту; діяльнісний компонент характеризувати методи і засоби отримання інформації з топографічних карт; пояснювати особливості читання топографічної карти; визначати об'єкти, напрямки, відстані, географічні, прямокутні координати, висоту точок за топографічною картою; вміти орієнтуватися на місцевості за допомогою топографічної карти, плану, схеми; ціннісний компонент оцінювати значення топографічних карт для життєдіяльності людини.</p>	<p>Структура топографічної карти. Різновиди топографічних карт. Читання та використання топографічних карт. Дійсний та магнітний азимут. Дирекційний кут. Значення планів міст. Топографічні плани. Схеми руху транспорту.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ № 2 Особливості розшифровування топографічних карт</p>	
7	РОЗДІЛ III. ГЕОГРАФІЧНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ		
3	Тема 1. Україна на політичній карті Європи і світу		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати істотні ознаки політичної карти, складники державної території; розрізняти фізико-, економіко-, політико-географічне положення держави; наводити приклади країн-сусідів України; пояснювати відмінність між поняттями «країна», «держава», «залежна територія», «невизнані держави»;</p>	<p>Держава як рівень політико-територіальної організації суспільства. Формування сучасної політичної карти світу: основні періоди та етапи. Невизнані та частково визнані території. Форми правління країн світу. Форма державного адміністративно-територіального устрою. Державний лад в Україні.</p>	<p>Здоров'я і безпека Усвідомлює вплив зміни годинних поясів на здоров'я людини та безпеку.</p> <p>Громадянська відповідальність Розуміє вплив географічного положення країни на її соціально – економічний розвиток.</p>

	<p>діяльнісний компонент характеризувати географічне положення України; показувати на карті суходільні і морські кордони: суходіл і територіальні води, крайні точки України, острови Зміїний, Джарилгач, півострови Кримський, Керченський, косу Арабатська Стрілка, Каркінітську затоку, Керченську протоку, країни-сусіди України; визначати за допомогою карти протяжність території України в градусах і кілометрах;</p> <p>ціннісний компонент оцінювати політико-географічне положення держав та геополітичні події, географічне положення України</p>	<p>Географічне положення України. Фізико-географічне положення України. Державний кордон України. Економіко-географічне положення України. Геополітичне положення України.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 3</p> <p>Опис державного кордону, позначення на контурній карті ГП України; визначення координат крайніх точок, протяжності території України в градусах і кілометрах.</p>	
1	Тема 2. Формування території України		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знансвий компонент називати адміністративно-територіальні одиниці України; пояснювати особливості сучасного адміністративно-територіального устрою України;</p> <p>діяльнісний компонент аналізувати особливості змін на політичній карті світу, зміни територіальних меж України з ХХ ст.; характеризувати проблеми і шляхи вдосконалення адміністративно-територіального устрою; показувати на карті одиниці адміністративно-територіального устрою України;</p>	<p>Адміністративно-територіальний устрій України. Історія формування української державної території до ХХ ст. Етнічна територія України. Українські історико-етнографічні землі. Територіальні зміни меж України починаючи з ХХ ст. Формування адміністративно-територіального устрою України. Сучасні тенденції розвитку адміністративно-територіального поділу України.</p>	<p>Громадянська відповідальність Усвідомлює роль кордонів для безпеки держави.</p>

	<p>визначати за допомогою карти розташування адміністративно-територіальних одиниць України;</p> <p>ціннісний компонент</p> <p>оцінювати значення знань про адміністративно-територіальний устрій держави.</p>		
3	Тема 3. Україна на карті годинних поясів.		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знаннєвий компонент</p> <p>називати різні види часу, що існують в міжнародній системі його відліку;</p> <p>наводити приклади регулювання часу в країнах світу;</p> <p>пояснювати відмінність між поняттями «місцевий час», «поясний час»;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>характеризувати особливості регулювання системи відліку часу в країнах світу;</p> <p>аналізувати карту годинних поясів світу;</p> <p>показувати на карті лінію зміни дат;</p> <p>визначати місцевий і поясний час, час у країнах світу та в Україні;</p> <p>ціннісний компонент</p> <p>оцінювати значення знань про систему відліку часу</p>	<p>Місцевий час. Поясний час. Літній час.</p> <p>Міжнародна система відліку часу. Особливості регулювання системи відліку часу в країнах світу. Особливості регулювання системи відліку часу в країнах світу.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 4</p> <p>Час в Україні. Розв'язання задач на визначення часу. Планування маршруту мандрівки країнами світу з визначенням різниці в часі в них порівняно з київським.</p>	
26	РОЗДІЛ IV. ПРИРОДНІ УМОВИ УКРАЇНИ		
5	Тема 1. Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знаннєвий компонент</p> <p>називає і тектонічні структури, основні форми рельєфу: низовини, височини, гірські пасма, гірські вершини, басейни і родовища корисних копалин;</p> <p>діяльнісний компонент</p>	<p>Тектонічна та геологічна карти України. Основні тектонічні структури на території України.</p> <p>Зміна природних умов території України в різні геологічні ери.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток</p> <p>Усвідомлює цілісність природи і взаємозв'язок її об'єктів і явищ.</p> <p>Наводить приклади та робить висновки щодо необхідності утилізації і переробки відходів.</p>

<p>показує на карті тектонічні структури (Східноєвропейська платформа, Український щит, Волино-Подільська плита, Дніпровсько-Донецька западина, Причорноморська западина, Скіфська платформа, Донецька складчаста область, Карпатська і Кримська складчасті системи) низовини (Придніпровська, Причорноморська, Закарпатська, Поліська), височини (Придніпровська, Подільська, Донецька, Приазовська, Хотинська), вершини (Говерла, Роман-Кош, Берда), ареали та родовища корисних копалин (Донецький та Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн, Дніпровський буровугільний басейн, Західний, Східний, Південний нафтогазоносні райони, Криворізький залізорудний басейн, Кременчуцька родовище залізних руд, Придніпровський марганцеворудний басейн, Микитівське родовище ртутних руд, Іршанське родовище титанових руд, Побузький хромітово-нікелєворудний район. Артемівське, Слов'янське, Солотвинське, Сиваське родовища кухонної солі, Калуське та Стебницьке родовища калійної солі, Яворівське родовище сірки, Заваллівське родовище графіту.).</p> <p>наводить приклади поширення корисних копалин, основних типів і форм рельєфу; виділяє основні ознаки поняття "платформа", "кристалічний щит", "область складчастості" ; визначає вік гірських порід за геологічною картою; порівнює особливості природних умов території в різні ери;</p>	<p>Загальний план будови поверхні: простягання низовин, височин, гір. Вплив зовнішніх та внутрішніх процесів на формування рельєфу.</p> <p>Мінеральні ресурси України. Географія мінеральних ресурсів: паливних, рудних, нерудних ресурсів. Мінеральні води та грязі.</p> <p>Шляхи вирішення проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів: видобуток корисних копалин і навколишнє середовище, ресурсозабезпечення.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 5.</p> <p>Розрахунок запасів основних родовищ корисних копалин України</p> <p>Визначення перспективних територій для розробки корисних копалин у межах України</p>	<p>Здоров'я і безпека Знає поширення по території країни негативних процесів, пов'язаних з рельєфом, тектонічною і геологічною будовою (зсуви, землетруси, карти, обвали). Дотримується правил поведінки під час землетрусів.</p> <p>Громадянська відповідальність Розуміє необхідність раціонального використання мінеральних ресурсів.</p> <p>Підприємливість та фінансова грамотність Розуміє значення корисних копалин для різних видів господарської діяльності людини.</p>
--	---	---

	<p>пояснює: вплив дніпровського зледеніння, лесонакопичення, неотектонічних рухів на формування рельєфу; встановлює взаємозв'язки основних форм рельєфу з тектонічними структурами, корисних копалин з геологічною будовою території; ціннісний компонент оцінює вплив людини на рельєф, наслідки використання корисних копалин; висловлює судження щодо раціонального використання корисних копалин та охорони надр.</p>		
4	Тема 2. Клімат і кліматичні ресурси		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знансєвий компонент називає: основні кліматотвірні чинники; кліматичні показники; типи клімату; наводить приклади небезпечних явищ природи та їх наслідків; виділяє основні ознаки поняття «атмосферний фронт», «циклон», «антициклон»; характеризує річний розподіл кліматичних показників; діяльнісний компонент визначає за кліматичною картою особливості розподілу температури повітря та опадів; порівнює особливості зволоження в різних частинах України; кліматичні умови своєї місцевості з іншими регіонами; пояснює дію кліматотвірних чинників; читає синоптичні карти, аналізує народні прикмети для прогнозування погоди; ціннісний компонент оцінює кліматичні ресурси та сфери їх використання в Україні.</p>	<p>Кліматотвірні чинники та їх вплив на формування клімату в Україні. Вісь Воейкова як результат взаємодії кліматотвірних чинників. Кліматичні ресурси, їх використання. Метеорологічні спостереження та прогнозування. Сезонні погодні умови і погодні явища: розподіл температури повітря, опадів, зволоження, регіональні відмінності клімату Вплив погодно-кліматичних умов на здоров'я і господарську діяльність людини. Акліматизація. Несприятливі погодно-кліматичні явища. Антропогенні зміни в атмосфері. Шляхи покращення стану атмосферного повітря: забруднення атмосферного повітря, охорона атмосферного повітря.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Розуміє необхідність охорони атмосферного повітря, залежність його стану від різних видів діяльності людини. Здоров'я і безпека Розуміє наслідки погодних умов на самопочуття та здоров'я людини. Усвідомлює вплив погоднокліматичних явищ на безпеку людини. Підприємливість та фінансова грамотність Наводить приклади можливості використання кліматичних ресурсів у різних сферах господарської діяльності в Україні та у побуті.</p>

		ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 6. Зміна клімату різних регіонів України за аналізом карт та кліматичних діаграм за останні 10 років.	
4	Тема 3. Води суходолу і водні ресурси		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називає: складові поверхневих вод у межах України, основні артезіанські басейни, водосховища і канали; виділяє основні ознаки понять «річкова долина», «заплава», «тераса», «водний режим», «річковий стік», «витрати води», «канал», «водосховище», «водні ресурси»;</p> <p>діяльнісний компонент наводить приклади і показує на карті: річкові системи Дніпра, Сіверського Донця, Південного Бугу, Дністра, Дунаю; озера: Ялпуг, Сасик, Шацькі з озером Світязь, Синевир, лимани: Дніпровсько-Бузький, Молочний, Дністровський; водосховища: Київське, Канівське, Кременчуцьке, Каховське, Дніпровське, Дніпродзержинське; канали: Північнокримський, Дніпро-Донбас, Каховський; артезіанські басейни: Дніпровсько-Донецький, Волино-Подільський, Причорноморський, характеризує водні об'єкти України за типовим планом; шляхи раціонального використання водних ресурсів; пояснює особливості живлення та водного режиму річок, озер;</p>	<p>Характеристики річок: особливості річкової долини, падіння, похил річки, живлення і водний режим річок, річковий стік, витрати води. Основні річкові басейни та системи. Озера: основні типи, закономірності їх поширення та водного режиму. Болота, їх типи і поширення, причини заболочення. Штучні водойми. Підземні води. Основні артезіанські басейни України. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Усвідомлює необхідність ощадного використання та охорони водних ресурсів України. Здоров'я і безпека Розуміє вплив стану якості водних ресурсів на здоров'я людини. Усвідомлює значення водних ресурсів для створення сприятливого середовища життя. Громадянська відповідальність Робить висновки щодо необхідності заходів із охорони водних ресурсів України і своєї місцевості. Підприємливість та фінансова грамотність Усвідомлює необхідність раціонального використання води у побуті, заощадження витрат в сім'ї.</p>

	<p>визначає падіння та похил річки; виявляє разом із членами родини джерела забезпечення водою їхнього населеного пункту, якість води, способи її очищення в домашніх умовах; ціннісний компонент оцінює наявні водні ресурси своєї місцевості, наслідки їх використання.</p>		
2	Тема 4. Ґрунти та ґрунтові ресурси		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називає: основні чинники ґрунтоутворення; наводить приклади: основних типів ґрунтів; діяльнісний компонент характеризує: поширення ґрунтових ресурсів України; пояснює: умови ґрунтоутворення, особливості поширення ґрунтів; аналізує: карти ґрунтів України; визначає разом із членами родини типи ґрунтів у своїй місцевості, їх родючість; ціннісний компонент оцінює роль ґрунтових ресурсів в господарській діяльності, наслідки їх використання в різних регіонах України.</p>	<p>Умови ґрунтоутворення. Карта ґрунтів України: основні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Ґрунтові ресурси. Рациональне використання і охорона ґрунтових ресурсів.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 7</p> <p>Особливості ґрунтового покриву свого регіону та їх використання</p>	<p>Громадянська відповідальність Знає і розуміє необхідність раціонального використання й охорони ґрунтів. Підприємливість та фінансова грамотність Вміє отримати прибуток з використання власної земельної ділянки. Визначає залежність напрямку сільськогосподарської діяльності від типу ґрунту.</p>
1	Тема 5. Рослинність		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називає: основні типи рослинності на території України, наводить приклади: рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України; діяльнісний компонент</p>	<p>Рослинний покрив України, закономірності його поширення. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення.</p>	

	<p>розпізнає: види рослин і тварин занесені до Червоної книги України; характеризує: видовий склад і поширення рослинних угруповань; аналізує: карти рослинності України; ціннісний компонент визначає разом із членами родини у своїй місцевості основні види рослин;</p>		
1	Тема 6. Тваринний світ України		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннявий компонент розпізнає: тварин занесених до Червоної книги України; діяльнісний компонент характеризує: видовий склад тварин пояснює: закономірності поширення основних видів тварин; аналізує: карти тваринного світу; визначає разом із членами родини у своїй місцевості основні види тварин; ціннісний компонент оцінює роль біологічних ресурсів в господарській діяльності, наслідки їх використання в різних регіонах України.</p>	<p>Тваринний світ України, його різноманітність. Вплив людини на тваринний світ. Тваринні ресурси України, заходи щодо їх відтворенню та охорони.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Усвідомлює необхідність збереження рослин і тварин та їх угруповань. Здоров'я і безпека Усвідомлює необхідність використання деяких властивостей рослин для зміцнення та профілактики здоров'я. Громадянська відповідальність Сприяє формуванню відповідального члена громади, суспільства, який: - розуміє необхідність раціонального використання рослинних і тваринних ресурсів; - усвідомлює наслідки впливу господарської діяльності людини на тваринний світ України та своєї місцевості</p>
6	Тема 7. Ландшафти України		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннявий компонент називає: чинники формування природних ландшафтів, основні природні країни, природні зони та гірські країни;</p>	<p>Ландшафт як просторово-цілісна система. Карта ландшафтів України: різновиди та їх районування.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Усвідомлює відповідальність за ощадне використання природних ресурсів, екологічний стан у місцевій громаді, Україні.</p>

	<p>наводить приклади природні зони, гірські країни у межах території України, найбільші острови, півострови, коси, затоки, протоки Чорного та Азовського морів.</p> <p>діяльнісний компонент показує на карті: півострови (Кримський, Керченський); острови (Зміїний, Джарилгач); затоки (Каркінітська); протоки (Керчинська); коси (Арабатьська Стрілка); характеризує: рівнинні та гірські ландшафти, природні комплекси морів; пояснює на конкретних прикладах особливості взаємодії компонентів природи у ландшафті; аналізує: карту ландшафтів, співвідношення природних та антропогенних ландшафтів у своїй місцевості;</p> <p>ціннісний компонент оцінює: природні ресурси зон, гірських областей, морів, наслідки впливу господарської діяльності людини на їх природні особливості.</p>	<p>Рівнинні ландшафти, їх різноманітність. Комплексна характеристика природних зон України: положення, особливості природних умов і ресурсів, сучасні ландшафти, напрямки природоохоронної діяльності.</p> <p>Гірські ландшафти України, особливості їх зміни з висотою. Українські Карпати і Кримські гори: положення, особливості природних умов і ресурсів, сучасні ландшафти та їх висотна поясність, напрямки природоохоронної діяльності.</p> <p>Морські природно-аквальні комплекси: положення, особливості природних умов і ресурсів, напрямки природоохоронної діяльності.</p> <p>Проблеми раціонального використання ландшафтів: особливості використання природних ресурсів людиною.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 8. Складання порівняльної характеристики природних зон України (за вибором)</p>	<p>Здоров'я і безпека Усвідомлює необхідність дбайливого ставлення до довкілля (навколишнього середовища) як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини. Дотримується правил безпечної поведінки в природі. Громадянська відповідальність Виявляє готовність до розв'язання проблем, пов'язаних із станом довкілля. Підприємливість та фінансова грамотність Розуміє рекреаційне значення природних комплексів.</p>
3	Тема 8. Природокористування		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знансєвий компонент називає складові природно-ресурсного потенціалу України, види забруднень довкілля;</p>	<p>Природно-ресурсний потенціал України та його використання. Червона книга України Зелена книга України</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Усвідомлює необхідність ініціативи створення розгалуженої системи</p>

	<p>наводить приклади об'єкти природно-заповідного фонду України: заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>показує на карті: біосферні заповідники: (Асканія Нова, Карпатський, Дунайський, Чорноморський); природні заповідники (Карадазький, Український степовий, Медобори, Канівський, Поліський); національні природні парки (Карпатський, Шацький, Синевір, Подільські Товтри); регіональні ландшафтні парки (Меотида);</p> <p>характеризує: сучасну геоекологічну ситуацію в Україні;</p> <p>виділяє основні ознаки понять “геоекологічна ситуація”, «моніторинг навколишнього середовища»;</p> <p>аналізує: природно-ресурсний потенціал в різних регіонах України, аспекти раціонального природокористування; вплив геоекологічної ситуації на здоров'я населення;</p> <p>визначає з членами родини об'єкти природно-заповідного фонду своєї місцевості;</p> <p>ціннісний компонент</p> <p>оцінює переваги створення національної екологічної мережі, наслідки використання і охорони природних умов і природних ресурсів України.</p>	<p>Основні види забруднень навколишнього середовища в Україні. Поняття “геоекологічна ситуація”. Вплив геоекологічної ситуації на життєдіяльність населення України.</p> <p>Природно-заповідний фонд України. Національна екологічна мережа.</p> <p>Моніторинг навколишнього середовища. Основні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища. Ресурсно-екологічні аспекти сталого розвитку України.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 9</p> <p>Обрахування екологічного сліду. Раціональне використання природних ресурсів та охорона довкілля</p>	<p>природозаповідних територій. Характеризує сучасну екологічну ситуацію в Україні та своєї місцевості.</p> <p>Здоров'я і безпека</p> <p>Оцінює вплив екологічної ситуації на здоров'я населення.</p> <p>Дотримується правил безпеки та норм поведінки в природі.</p> <p>Підприємливість та фінансова грамотність</p> <p>Оцінює природно-ресурсний потенціал своєї місцевості для організації туристичної діяльності.</p>
11	ЧАСТИНА 2. Населення України		
6	Тема 1. Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення України.		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знаннявий компонент</p> <p>називати кількість населення України;</p>	<p>Чисельність населення в Україні. Чинники, що впливають на динаміку населення. Статеві-вікова структура</p>	<p>Здоров'я і безпека</p> <p>Усвідомлює необхідність здорового способу життя та його вплив на</p>

	<p>виділяти основні ознаки поняття «природний рух населення», «демографічний вибух», «демографічна криза», «демографічна політика», «еміграція», «імміграція» та важливість знань про демографічні процеси в Україні;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>визначати показники народжуваності, смертності, природного й механічного руху, частки жінок і чоловіків, окремих вікових груп у структурі населення України та окремих регіонів;</p> <p>показувати на карті регіони України з найбільшою і найменшою кількістю населення, природним приростом, країни з найбільш численною українською діаспорою;</p> <p>знаходити в різних джерелах інформацію, що характеризує населення України та її областей;</p> <p>аналізувати та характеризувати демографічну ситуацію, що склалася в різних регіонах України та статево-вікові піраміди України, демографічні показники населення країни за сукупністю картографічних і статистичних матеріалів, механічний рух населення в Україні.</p> <p>ціннісний компонент</p> <p>висловлювати прогнози та тенденції зміни демографічних процесів у світі та Україні;</p> <p>оцінювати демографічну ситуацію у світі та Україні.</p>	<p>населення в Україні. Тривалість життя населення.</p> <p>Зміна чисельності населення в Україні. Дослідження П. Чубинського.</p> <p>Види міграцій. Причини міграцій та формування основних міграційних потоків в Україні. Сучасні напрямки та тенденції міграційних потоків.</p> <p>Діаспора як світове явище. Українська діаспора.</p> <p>Демографічна політика (сімейна) в Україні. Міграційна політика в Україні та світові приклади.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №10</p> <p>Розв'язування задач на визначення структури населення із використанням абсолютних, відносних величин та коефіцієнтів.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 11</p> <p>Побудова секторної та стовпчикової діаграм національного складу населення України.</p>	<p>репродуктивне здоров'я</p> <p>Громадянська відповідальність</p> <p>Оцінює поняття рівності та розмаїття народів, явища дискримінації та гендерної нерівності у суспільстві.</p>
3	Тема 2. Розселення.		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знаннявий компонент</p> <p>називати середній показник густоти населення в Україні;</p>	<p>Розселення та густота населення в Україні. Чинники, що впливають на розселення та густоту населення. Регіональні особливості густоти населення в Україні.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток</p> <p>Усвідомлює взаємозв'язок між густотою населення та геоекологічною ситуацією.</p>

	<p>виділяти основні ознаки поняття «урбанізація», «субурбанізація», «агломерація», «мегалополіс»; визначати показники урбанізованості території;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>показувати на карті і називати області в Україні з найбільшою і найменшою густиною населення та рівнем урбанізації, найбільші агломерації, світові та найбільші міста в Україні;</p> <p>знаходити в різних джерелах інформацію, що характеризує особливості розселення населення в Україні та окремих її областях;</p> <p>розрізняти міські і сільські населені пункти, типи міст за людністю і функціями, місто, агломерацію й мегалополіс, темп і рівень урбанізації;</p> <p>пояснювати вплив природних та демографічних чинників на територіальні відмінності густоти населення;</p> <p>порівнювати рівень і темпи урбанізації в різних регіонах України;</p> <p>ціннісний компонент</p> <p>оцінювати важливість знань про особливості розселення населення.</p>	<p>Типи населених пунктів та особливості їх визначення в Україні. Сільські населені пункти. Сільське населення.</p> <p>Класифікація міст за чисельністю. Класифікація міст за функціями. Міське населення.</p> <p>Урбанізація як світовий процес. Агломерації та мегалополіси як світове суспільне явище. Світові міста. Особливості урбанізаційних процесів в Україні.</p>	<p>Громадянська відповідальність</p> <p>Оцінює і пояснює вплив природних, демографічних та соціально-економічних чинників на територіальні відмінності густоти населення.</p>
1	Тема 3. Етнічний склад населення		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знансвий компонент</p> <p>називати найпоширеніші мовні сім'ї;</p> <p>виділяти основні ознаки поняття «раса», «нація», «мовна сім'я»;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>показувати на карті райони розселення національних меншин та переважаючих напрямків віросповідання в Україні;</p>	<p>Історія формування сучасного національно-етнічного складу населення України. Сучасний етнічний склад населення України та його регіональні відмінності. Мовний та релігійний склад населення України.</p>	<p>Громадянська відповідальність</p> <p>Усвідомлює причетність до національної культури України, усвідомлює проблеми, які виникають, коли суспільства з різними цінностями та переконаннями намагаються жити разом у мирі. Розуміє необхідність толерантного ставлення до інших релігій та етнічних груп.</p>

	<p>знаходити в різних джерелах інформацію, що характеризує етнічний, мовний та релігійний склад населення України та її регіонів; характеризувати національний мовний та релігійний склад населення України за сукупністю картографічних і статистичних матеріалів; порівнювати етнічний мовний та релігійний склад населення регіонів України; ціннісний компонент оцінювати важливість толерантного ставлення до представників інших рас, національностей, носіїв інших мов, та представників віросповідань.</p>		<p>Підприємливість та фінансова грамотність Усвідомлює важливість знань іноземної мови, культури інших народів для спілкування, розширення зав'язків, створення спільних проєктів.</p>
1	Тема 4. Зайнятість населення.		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент виділяти суттєві ознаки понять “економічно-активне населення”, «зайнятість», «безробіття»; характеризує: структуру зайнятості населення України та окремих регіонів; пояснює: причини неповної зайнятості населення, зміни в структурі зайнятості; діяльнісний компонент аналізує: показники зайнятості населення по областям України; ціннісний компонент оцінює: значення високого рівня професійної компетентності економічно активного населення для подальшого господарського розвитку;</p>	<p>Економічно активне населення та безробіття: регіональні особливості, порівняння з іншими країнами. Сфери економічної діяльності та зайнятість населення. Проблеми зайнятості населення. ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАНЯТТЯ № 12 Побудова діаграм структура населення міста для візуалізації даних та їх аналізу.</p>	<p>Підприємливість та фінансова грамотність Усвідомлює важливість знань про трудові ресурси і зайнятість населення для соціально-економічного розвитку країни.</p>
47	ЧАСТИНА III ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ		
12	РОЗДІЛ I. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО		
6	Тема 1. Національна економіка		

	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент Виділяти основні ознаки понять «національна економіка», «валовий внутрішній продукт», «індекс людського розвитку»; розрізняти сектори національної економіки (первинний, вторинний, третинний); форми просторової організації господарства(адміністративно-територіальні одиниці, економічні райони, елементи територіальної структури промисловості, сільського господарства, транспорту, наукової діяльності тощо); розуміти вплив природних і суспільних чинників на розміщення виробництва (природних умов, сировинний, паливно-енергетичний, водний, працересурсний, споживчий, транспортний, науковий, масштабу виробництва, капітальних ресурсів, екологічний, військово-стратегічний); діяльнісний компонент характеризувати форми суспільної організації виробництва (концентрація (зосередження), дисперсія (розосередження), комбінування, спеціалізація, кооперування, агломерування). ціннісний компонент висловлювати судження стосовно значення кожного із секторів економіки у світі, регіонах та Україні.</p>	<p>Економічний розвиток. Національна економіка. Валовий внутрішній та валовий національний продукти. Індекс людського розвитку. Дослідження національної економіки. Трисекторна модель економіки. Взаємодія між секторами національної економіки. Галузева структура господарства країни. Чинники розміщення виробництва. Вплив чинників розміщення виробництва на територіальну структуру економіки. Принципи розміщення виробництва. Особливості просторової організації національної економіки. Формування територіальної структури господарства. Інфраструктура та її значення у розміщенні виробництва. Регіональні особливості концентрації виробництва в Україні. Форми суспільної організації виробництва. <i>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 13</i> Аналіз секторальної моделі економіки.</p>	<p>Громадянська відповідальність Критично оцінює сучасну економічну ситуацію України, її місце серед країн світу. Виявляє активність у дослідженні економічних проблем. Підприємливість та фінансова грамотність Аналізує та оцінює власні можливості у зростанні добробуту своєї родини та держави.</p>
6	Тема 2. Світове господарство		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент Виділяти основні ознаки понять «спеціалізація території (населеного пункту, району, регіону,</p>	<p>Поділ праці в минулому і в наш час. Міжнародний географічний поділ праці. Дія законів абсолютних і порівняльних переваг.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Розуміє важливість урахування екологічного чинника в розміщенні підприємств.</p>

	<p>країни)), «міжнародний поділ праці», «світове господарство» («світова економіка»), «міжнародна економіка»; типи економічних систем;</p> <p>наводити приклади країн світу з різним рівнем економічного розвитку (за типізацією ООН); ТНК в Україні;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>показувати на тематичних картах країни «Великої сімки» (G-7) та «Великої двадцятки» (G-20);</p> <p>розуміти сутність тенденцій розвитку світового господарства (інтернаціоналізація виробництва, інформатизація, глобалізація, регіональна економічна інтеграція);</p> <p>уявляти багаторівневість світового господарства;</p> <p>ціннісний компонент</p> <p>пояснювати судження про вплив глобалізації на темпи розвитку світового господарства та національних економік країн різних типів; на роль окремих чинників розміщення виробництва;</p> <p>оцінювати вплив глобалізації на економічну діяльність населення (на прикладі свого регіону)</p>	<p>Міжнародна економіка як відкрита система. Світове господарство та місце України в ньому. Світовий ринок.</p> <p>Просторова структура світового господарства за концепцією «Центр-периферія». Типізація національних економік світу.</p> <p>Глобалізація та регіональна економічна інтеграція. Типи і форми регіональної економічної інтеграції. Транснаціональні корпорації та їх вплив на світову економіку. Глобалізаційний вплив на дію чинників розміщення виробництва.</p> <p><i>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №14</i></p> <p>Позначення на контурній карті країн «Великої двадцятки» (G-20) і визначення їх місця в сучасній типізації країн за рівнем економічного розвитку</p>	<p>Здоров'я і безпека</p> <p>Громадянська відповідальність</p> <p>Розуміє значення досвіду економічного розвитку інших країн і врахування цього досвіду для розвитку України та свого регіону.</p> <p>Підприємливість та фінансова грамотність</p> <p>Розуміє об'єктивність явища міжнародного поділу праці, позитивні та негативні наслідки глобалізації.</p> <p>Наводить приклади впливу глобалізації на розвиток світової економіки, регіону, України.</p> <p>Оцінює роль ТНК, міжнародних організацій у світовій економіці та економіці України.</p>
24	РОЗДІЛ II ПРОМИСЛОВІСТЬ		
1	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці):</p> <p>знанєвий компонент</p> <p>називати: суттєві ознаки понять “промисловість”, “економічний потенціал”;</p> <p>діяльнісний компонент</p> <p>характеризувати особливості територіальної структури промисловості;</p> <p>пояснювати: зміни у господарському комплексі України на сучасному етапі;</p>	<p>Промисловість – найбільша складова частина господарства.</p> <p>Структурні особливості промисловості України. Основні завдання та перспективи розвитку промисловості України.</p> <p><i>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 15 Виділення</i></p>	

	аналізувати схему структури промисловості України; ціннісний компонент оцінювати соціально-економічні наслідки трансформації промисловості України.	основних напрямків виробничого сектору господарства України	
2	Тема 1. Паливна промисловість.		
	Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати склад паливної промисловості, структурні, технічні, економічні проблеми функціонування галузі, шляхи раціонального ресурсокористування; діяльнісний компонент характеризувати: особливості розвитку і розміщення галузей паливної промисловості; порівнювати: забезпеченість паливними ресурсами різних регіонів України; аналізувати: статистичні дані розвитку паливної промисловості України; ціннісний компонент оцінювати: значення її в господарстві України.	Ресурсна база паливної промисловості. Структура галузі. Вугільна промисловість. Нафтова промисловість. Газова промисловість. Сланцева та торфова промисловість. Уранова промисловість. Проблеми паливної промисловості Перспективи розвитку паливної промисловості.	Екологічна безпека та сталий розвиток Аналізує позитивні та негативні наслідки діяльності підприємства первинного сектору на природне середовища та соціум і пропонує виважені рішення. Здоров'я і безпека Усвідомлює вплив забруднення повітря, зміни рівня ґрунтових вод, деградації ґрунтів на здоров'я населення. Підприємливість та фінансова грамотність Аналізує статистичну інформацію щодо динаміки цін на мінеральні ресурси та обсяги їх видобування в Україні та світі, пояснює вплив природних і суспільних чинників на прибутковість підприємств добувної промисловості .
2	Тема 2. Електроенергетика		
	Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати склад ПЕК, типи електростанцій, структурні, технічні, економічні проблеми функціонування енергетичної галузі, шляхи енергозбереження; наводить приклади: основні електростанції;	Основні чинники розміщення та значення електроенергетики. Структура електроенергетики України. Енергосистеми. ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 16.	Екологічна безпека та сталий розвиток Аналізує негативні наслідки впливу діяльності різних типів електростанцій на природне середовище. Здоров'я і безпека

	<p>діяльнісний компонент показувати на карті: Запорізька, Рівненська, Південноукраїнська, Хмельницька АЕС, Вуглегірська, Луганська, Слов'янська, Запорізька, Криворізька, Придніпровська, Трипільська, Ладизинська ТЕС, Бурштинська і Добротвірська ТЕС; Новоазовська каскад ГЕС на Дніпрі, Дністровська ГЕС, Новоазовська ВЕС порівнювати: особливості виробництва електроенергії та чинники розміщення ТЕС, ГЕС, АЕС; аналізувати: статистичні дані розвитку електроенергетики;</p> <p>ціннісний компонент оцінювати: значення її в господарстві України.</p>	<p>Побудова секторної діаграми виробництва електроенергії різними типами електростанцій</p>	<p>Аналізує негативні наслідки впливу діяльності різних типів електростанцій на здоров'я людей. Підприємливість та фінансова грамотність Оцінює переваги використання альтернативних відновлюваних джерел енергії для потреб родини/громади.</p>
2	Тема 3. Металургійна промисловість		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знансвий компонент називати: основні напрямки металургійної промисловості, найбільші підприємства, проблеми і перспективи розвитку; наводити приклади: основні райони та найбільші центри металургії;</p> <p>діяльнісний компонент показувати на карті: Придніпровський металургійний район (центри: Кривий Ріг, Дніпро, Запоріжжя, Новомосковськ), Донецький металургійний район (Донецьк, Макіївка, Єнакієве, Алчевськ, Краматорськ), Приазовський металургійний район (Маріуполь). Центри виплаки кольорових металів: Запоріжжя, Микитівка, Побузьке, Бахмут, Миколаїв. характеризувати: наслідки впливу металургійної промисловості на довкілля;</p>	<p>Чорна металургія: ресурсна база, її структура, проблеми галузі. Кольорова металургія: ресурсна база, структура галузі, проблеми галузі.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Аналізує негативні наслідки впливу великих металургійних комбінатів із традиційними технологіями на природне середовище. Здоров'я і безпека Презентує приклади захисту здоров'я і профілактики захворювань, характерних для районів концентрації металургійного виробництва. Підприємливість та фінансова грамотність Оцінює переваги використання вторинної сировини для виробництва металів.</p>

	<p>пояснювати: особливості розміщення підприємств чорної і кольорової металургії; аналізувати: статистичні дані щодо обсягів виробництва металургійної продукції; ціннісний компонент оцінювати значення металургійної промисловості для розвитку господарства України.</p>		
2	Тема 4. Машинобудування і металообробка		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати: основні напрямки машинобудування, найбільші підприємства, проблеми і перспективи її розвитку; діяльнісний компонент наводити приклади і показувати на карті: великі центри машинобудування (Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Львів, Одеса, Миколаїв, Херсон); характеризувати: особливості розвитку і розміщення галузей машинобудування; пояснювати: географію і чинники розміщення галузей машинобудування; виявляти з родиною сфери використання продукції машинобудівної промисловості; ціннісний компонент оцінювати: роль машинобудування у розвитку господарства України та зовнішньоекономічних зв'язках.</p>	<p>Машинобудівний комплекс – найважливіша ланка промисловості. Принципи розміщення підприємств основних напрямків машинобудівного комплексу. Галузева структура машинобудування. Важке машинобудування. Транспортне машинобудування. Сільськогосподарське машинобудування. Точне машинобудування.</p>	<p>Підприємливість та фінансова грамотність Оцінює переваги розташування окремих підприємств машинобудування у малих містах, селищах.</p>
1	Тема 5. Хімічна промисловість		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати: галузі хімічної промисловості;</p>	<p>Ресурсна база та чинники розміщення підприємств. Структура хімічної промисловості. Проблеми та перспективи розвитку хімічної</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Аналізує негативні наслідки впливу великих хімічних підприємств з традиційними</p>

	<p>наводить приклади: основні райони та найбільші центри хімічної промисловості; діяльнісний компонент показувати на карті: Лисичанськ, Рівне, Черкаси, Калуш, Бахмут, Слав'янськ, Горлівка характеризувати: сировинну базу галузі; пояснювати: особливості розвитку і чинники розміщення галузей хімічної промисловості; аналізувати: зв'язки хімічної промисловості з іншими галузями; визначати: з родиною сфери використання продукції хімічної промисловості у побуті; ціннісний компонент оцінювати: вплив хімічної промисловості на довкілля.</p>	<p>промисловості. Нафтохімічна, мікробіологічна та фармацевтична промисловість.</p>	<p>технологіями на природне середовище. Здоров'я і безпека Аналізує зразки продукції побутової хімії різних виробників, порівнює їх вплив на здоров'я людини. Громадянська відповідальність Презентує приклади сортування відходів родини (громади); розрізняє види пакувальних матеріалів за ступенем утилізації та пропонує способи мінімізації відходів. Підприємливість та фінансова грамотність Оцінює переваги використання вторинної сировини. Бере участь у розробці проекту використання будівельних матеріалів своєї місцевості.</p>
1	Тема 6. Лісова і деревообробна промисловість		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називати: основні напрямки лісової промисловості; діяльнісний компонент наводити приклади і показувати на карті: основні райони лісозаготівлі, центри деревообробної та деревопереробної галузей; характеризувати: особливості розвитку і чинники розміщення підприємств галузі; пояснювати зв'язки галузі з хімічною промисловістю; аналізувати показники розвитку галузей лісового комплексу;</p>	<p>Ресурсна база лісогосподарського комплексу. Структура лісового комплексу. Перспективи розвитку лісового комплексу.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Усвідомлює екологічне значення лісу. Громадянська відповідальність Усвідомлює власну відповідальність громадянина місцевих громад, держави за збереження лісових ресурсів. Підприємливість та фінансова грамотність Розуміє важливість раціонального використання природних ресурсів та їх подальшої повної переробки.</p>

	ціннісний компонент оцінює наслідки використання лісових ресурсів в промисловості.		
1	Тема 7. Промисловість будівельних матеріалів		
	Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннявий компонент Називати основні напрямки промисловості будівельних матеріалів; діяльнісний компонент наводити приклади і показувати на карті найбільші центи галузі; характеризувати: сировинну базу для виробництва будівельних матеріалів; особливості розвитку і чинники розміщення підприємств галузі, аналізує: сучасні тенденції розвитку, технологічні та економічні перспективи галузі; виявляти разом з родиною підприємства у своїй місцевості, що виробляють будівельні матеріали; ціннісний компонент оцінювати значення промисловості для задоволення життєвих потреб людей.	Принципи розміщення підприємств галузі. Територіальна структура промисловості. залізобетонних і бетонних конструкцій. Виробництво стінових матеріалів.	
1	Тема 8. Легка промисловість. Художні промисли		
	Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннявий компонент називає: основні напрямки легкої промисловості; діяльнісний компонент наводить приклади і показує на карті: найбільші центи легкої промисловості, осередки художніх промислів; характеризує: особливості виробництва продукції легкої промисловості;	Структура легкої промисловості. Проблеми та перспективи її розвитку. Художні промисли.	Здоров'я і безпека Порівнює тканини, виготовлені з природної, штучної та синтетичної сировини та обґрунтовує їх вплив на здоров'я. Підприємливість та фінансова грамотність Порівнює ціни аналогічних видів продукції різних виробників, пояснює відмінності з урахуванням вартості сировини, робочої сили,

	<p>пояснює: чинники розміщення підприємств галузі; порівнює: показники обсягу виробництва галузей легкої промисловості; виявляє з родиною перелік товарів легкої промисловості вітчизняного виробництва, що споживають і використовують в сім'ї; ціннісний компонент оцінює: роль промисловості у формуванні експортного потенціалу країни та задоволенні життєвих потреб населення;</p>		обладнання, курсу валют тощо.
1	Тема 9. Харчова промисловість		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннясвий компонент називає: основні напрямки харчової промисловості; діяльнісний компонент наводить приклади і показує на карті: найбільші центри харчової промисловості; характеризує: особливості виробництва продукції харчової промисловості; пояснює: чинники розміщення підприємств; порівнює: показники обсягу виробництва галузей харчової промисловості; виявляє з родиною перелік товарів харчової промисловості вітчизняного виробництва, що споживають і використовують в сім'ї; ціннісний компонент оцінює: роль промисловості у формуванні експортного потенціалу країни та задоволенні життєвих потреб населення;</p>	<p>Принципи розміщення харчової промисловості. Структура галузі. Проблеми та перспективи її розвитку.</p>	<p>Здоров'я і безпека Аналізує зразки продукції харчової промисловості, знаходить інформацію щодо впливу на здоров'я окремих складників, указаних у маркуванні. Підприємливість та фінансова грамотність Оцінює роль малих підприємств та фізичних осіб-підприємців у розвитку бізнес-середовища свого населеного пункту, району та забезпеченні населення продуктами харчування. Визначає вартість продуктового кошика родини, співвідношення вітчизняних та імпортованих продуктів у ньому</p>
4	Тема 10. Сільське господарство		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннясвий компонент</p>	<p>Роль кліматичного чинника у формуванні структури сільського</p>	Екологічна безпека та сталий розвиток

	<p>називає: основні напрямки сільського і рибного господарства склад сільськогосподарських угідь; діяльнісний компонент наводить приклади і показувати на карті: райони вирощування сільськогосподарських культур, розвитку тваринництва, рибальства та рибництва; характеризувати: особливості розвитку та розміщення рослинництва і тваринництва; визначати: сільськогосподарську спеціалізацію своєї місцевості; аналізувати: тенденції розвитку сільського і рибного господарства; статистичні дані щодо сільськогосподарського виробництва; виявляє: з родиною значення продукції сільського і рибного господарства в раціоні їхнього харчування; ціннісний компонент оцінює: місце України у світі з виробництва сільськогосподарської продукції.</p>	<p>господарства. Основні галузі сільського господарства. Проблеми сільського господарства. Рослинництво – провідний напрям сільського господарства України. Зернові культури. Технічні культури. Картоплярство, овочівництво, баштанництво. Садівництво та виноградарство. Розміщення галузей тваринництва. Основні галузі: скотарство, свинарство, птахівництво та інші. Зональна спеціалізація сільського господарства: поліська, лісостепова, степова. Карпати та Кримські гірські райони. Приміські сільськогосподарські райони. ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 17 Нанесення на контурну карту розміщення посівів найважливіших сільськогосподарських культур. Аналіз статистичних даних щодо виробництва сільськогосподарської продукції</p>	<p>Розуміє необхідність охорони та збереження сільськогосподарських угідь. Здоров'я і безпека Пояснює і наводить приклади взаємозв'язків між якістю сільськогосподарської продукції та здоров'ям людини. Громадянська відповідальність Усвідомлює роль сільського господарства для економіки України. Виявляє активність щодо пропагування товарів вітчизняного виробництва, підтримки власного виробника. Аргументує свою позицію щодо впровадження ринку земельних ресурсів в Україні. Підприємливість та фінансова грамотність Уміє визначати напрями фермерської діяльності у країнах світу, Україні та своїй місцевості.</p>
4	Тема 11. Транспорт		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннявий компонент називає: види транспорту, виділяти суттєві ознаки понять “транспортний вузол”, “вантажобіг”, “пасажиробіг”, “транспортна магістраль”;</p>	<p>Значення та функції залізничного транспорту. Історія становлення залізничного транспорту в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку залізничного транспорту.</p>	<p>Екологічна безпека та сталий розвиток Аналізує негативні наслідки впливу різних видів транспорту на природне середовище. Здоров'я і безпека</p>

	<p>діяльнісний компонент наводить приклади і показує на карті: найбільші транспортні вузли, магістралі; характеризує: особливості різних видів транспорту; порівнює: види транспорту за вантажо- і пасажирообігом; визначає з членами родини види транспорту у своїй місцевості;</p> <p>ціннісний компонент оцінює: роль української транспортної системи в здійсненні міжнародних перевезень.</p>	<p>Протяжність та мережа автомобільного транспорту України. Перспективи розвитку автомобільного транспорту в Україні. Морський транспорт. Проблеми та перспективи розвитку морського транспорту. Річковий транспорт. Повітряний транспорт. Трубопровідний транспорт. Міський пасажирський транспорт. Зв'язок в Україні.</p>	<p>Оцінює переваги екологічно чистих видів транспорту. Пояснює роль транспортних магістралей у виборі місця проживання. Громадянська відповідальність Дискутує щодо перспектив модернізації транспортної системи своєї місцевості. Підприємливість та фінансова грамотність Добирає оптимальний варіант (враховуючи вартість, тривалість і комфортність) здійснення подорожі зі свого населеного пункту до місця відпочинку.</p>
2	Тема 12. Соціальна сфера		
	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називає: складові сфери послуг; діяльнісний компонент наводить приклади і показує на карті: центри розміщення найбільших національних університетів, об'єктів культури, історико-культурних музеїв; характеризує: тенденції розвитку окремих галузей соціально-культурного і матеріально-побутового обслуговування в Україні, особливості різних видів зв'язку; порівнює: рівень розвитку окремих напрямів сфери послуг в Україні та в інших країнах; виявляє заклади в яких навчалися члени родини, найулюбленіші для сім'ї заклади культури;</p> <p>ціннісний компонент оцінює: вплив соціальної сфери на задоволення духовних і соціальних потреб населення.</p>	<p>Структура соціального комплексу. Освіта – пріоритетний напрям соціальної сфери. Наука. Географія торгівлі. Географія фінансово-кредитних послуг. Географія туризму та рекреації. Зовнішня торгівля. Надання міжнародних послуг Зовнішньоекономічні зв'язки..</p>	<p>Громадянська відповідальність Дискутує щодо оптимального режиму роботи закладів торгівлі свого населеного пункту, доцільності збереження стихійних ринків. Уміє виявляти свої організаторські здібності, розробляти пропозиції до органу учнівського самоврядування. Підприємливість та фінансова грамотність Бере участь у проектуванні асортименту продукції, цінової політики та місця розташування мінімаркету. Оцінює вплив зниження цін на раціональну поведінку покупців. Пояснює роль туризму для розвитку малого та середнього бізнесу в різних регіонах України. Бере участь у розробленні проекту з розвитку туристичного бізнесу у своєму регіоні.</p>
5	РОЗДІЛ IV. ГЕОГРАФІЯ СВОЄЇ ОБЛАСТІ		

	<p>Здобувачі освітніх послуг (учні / учениці): знаннєвий компонент називає основні географічні компоненти своєї області; діяльнісний компонент порівнює: географічне положення своєї області з іншими; пояснює: походження назв географічних об'єктів своєї місцевості; характеризує: природні умови, ресурси, населення, господарство своєї області; проекує: перспективний розвиток області; наносить на карту: основні господарські та культурні об'єкти області; ціннісний компонент висловлює судження: про шляхи розв'язання існуючих господарських і соціальних проблем.</p>	<p>Комплексна характеристика своєї області: природні умови, особливості населення, структура господарського комплексу, проблеми та перспективи розвитку.</p> <p>ДОСЛІДНИЦЬКО-ТРЕНУВАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 17 Проект дослідження: Географічна (фізико-географічна та суспільно-географічна) характеристика своєї області</p>	
12		Резерв часу	